

τὸ ἀνήθηκε ; Πρέπει ὅμως νὰ ἰδοῦμε ἂν εἶνε καὶ ὠφελιμὴ. Ἐνα κανόνι ποῦ ρίχνει μιὰ σφαῖρα 100 λιτρῶν εἶνε βέβαια δύναμη. Μάλιστα δταν τὴ ρίχνει στὸ ἀντίπαλο πρόσωμα. Ἐχει τὸ θαυμασμὸ καὶ τὰ χεροκροτήματά μας. Ὁταν ὅμως τὸ κανόνι αὐτὸ ἀδειάζεται καταπάνου μας καὶ μᾶς κάνει σύφαλα, τὴ θαυμασμὸ καὶ τὴ χεροκροτήματα μπορούμε νὰ τοῦ δώσουμε ; Ἐτσι κατάντησε ὁ τύπος σήμερα στὸν τόπο μας. Κάθε ἀγὴ καὶ κάθε μεσημέρι ἀδιάζεται καταπάνω μας τὸ κανόνι καὶ τὰ κάνει δ-λα γῆς Μαδιάμ. Κολακεύει τὴς ἀδυναμίες μας, στερεώνει τὴς πρόληψές μας, φουντώνει τὴς ἀμυαλιές μας, ἐρεθίζει τὰ προσωπικά πάθη μας, φλομώνει τὸ νοῦ μας πέρα καὶ πέρα. Μᾶς δίνει λόγια καὶ παίρνει τῆς πεντάρης μας. Ἡῦρε ἕνα κοινὸ ἀπλαστο κι' ἀνίδεο, ποῦ αἰσθάνεται τὴν προπατορικὴ ἀχορταγιά στὰ παχειὰ λόγια καὶ τοῦ τὰ σερβίρει προθυμῶς. Ἐτσι μοῦ φαίνεται καθένας ποῦ φιλοδοξεῖ νὰ κρατῆ μιὰ πατσαούρα στὸ χέρι του, πῶς ἀνοίγει καὶ μιὰ λωκάντα. Λωκάντα ποῦ προσφέρει στοὺς πελάτες τῆς τὰ πιδ βρωμερὰ κι' ἐπίφοβα φαγητά. Τὰ ἐνιά κεφάλια τῶν φιδιῶν ποῦ ἐπρόσφερε ἡ κακὴ πεθερὰ στὴ νύφη τῆς, ἐκεῖ μέσα εἶνε. Μᾶς πουλάει τὰ φαρμακερὰ φιδοκέφαλα καὶ παίρνει τῆς πεντάρης μας. Μ' ἐκεῖνες ἀνοίγει σαλονια, δίνει τσάι, ποζάρει γιὰ ὁμογενεῖς, γιὰ ἐπιλεχτοῦς, γιὰ πατριώτης ἀκόμα καὶ φέρνει ταχυπιστήριον. Καὶ αὐτὸ λέγεται μεγάλο ἐθνικὸ κατόρθωμα !

Ντροπὴ σας ! Ντροπὴ σας καὶ ντροπὴ μας στὰ χάλια ποῦ καταντήσαμε ! Ἐσεῖς οἱ δημοσιογράφοι ; Ἐμεῖς οἱ ἀναγνώστες σας. Ἐσεῖς οἱ μυαλωμένοι ; Ἐμεῖς οἱ ἀμυαλοὶ. Ἐσεῖς οἱ Ἀνέζες Καρατζᾶ κι' Ἐμεῖς τὰ ἔμβρυα. Γράφετε ! γράφετε ! γράφετε ! Χύνεται τὴν Ἰππεκακουάνα, τὴ μορφίνη, τὴν ἐρυσιβάδη βρίζα μὲ τ' ἀσπί. Κ' ἔπειτα μᾶς κοκκορεύεσθε. Μᾶς διαλαλεῖτε πῶς φέρατε τελειώτερα μηχανήματα. Γιὰ ποῖο σκοπὸ ; Γιὰ νὰ μᾶς φέρνετε γρηγορώτερα τὸν ἐμετό, τὴ νάρκη καὶ τὴν ἐκτρωση. Ἐκτρωση σωματικὴ, ἐκτρωση πνευματικὴ, ψυχικὴ, ἐθνικὴ, Κι' ἐνῶ γιὰ τὴν Ἀνέζω Καρατζᾶ σηκώθηκε Ἀστυνομία καὶ Εἰσαγγελία στὸ ποδάρι, γιὰ σᾶς τίποτα. Προχτὲς ὁ κ. Βούλτσος ἐτηλεφώνησε στὸ Πραχτορεῖο νὰ μὴ διαλαλοῦνε οἱ λοῦστροι τὰ περιεχόμενα. Ὅχι τοῦ κασελιοῦ τους ἀλλὰ τῶν ἐφημερίδων σας. Θὰ πῆ πῶς τὰ βρίσκει πολὺ βλαβερὰ κι' ἀνήθηκx γιὰ νὰ τὸ κἀνη. Πῶς κα-

ταστρέφουν τὸν πρόλιτη μόνον μὲ τὸ ἀκουσμα. Τρισχειρότερα κι' ἀπὸ πανοῦκλα κι' ἀπὸ λοιμικὴ Ὅμως ὡς ἐκεῖ παραπάνου τίποτα. Ἀπαγορεύει τὴς ματρῶνες ποῦ κάθονται στὴ πόρτα τῶν πορνεῶν καὶ προσκαλοῦν μὲ γαργαλιστικὰ λόγια τοὺς πελάτες. Τὰ καταστήματα ὅμως τ' ἀφίνει ἀνοιχτά. Δὲν μπορεῖ νὰ τὰ κλείσῃ. Ἐχομε Σύνταγμα. Καὶ τὸ χαϊδεμμένο μας εἶνε ἀφιερωμένο στὸν πατριωτισμὸ δλων τῶν Ἑλλήνων. Ἐμένα, ἐσένα, τοῦ κ. Γιάνναρη, τοῦ κ. Γιολδάση καὶ τῶν ἄλλωνῶν σας. Ὁ ἑαυτός σας εἶνε Ἀστυνομία, ὁ ἑαυτός σας Εἰσαγγελία στὰ φύλλα σας. Ἐν τὴν ἐξασκούσατε στοχαστικὰ κι' ἔτσι ἐφέροντε ταχυπιστήρια, βέβαια θὰ τὸ λέγαμε ἐθνικὸ κατόρθωμα. Ὅπως τὰ φέρνετε τὸρα δὲν εἶστε παρὰ τῆς πεντάρης βιομηχανοί.

Συναΐζετε πεντάρης ὅσες θέλετε. Δὲν σᾶς ζηλεύουμε Τυλιχθῆτε ὅμως στὰ σεντόνια σας σάν τὴν Ἀνέζω στὸ μαντυλὸ τῆς καὶ λουφάζετε.

ΠΕΤΡΟΣ ΑΒΡΑΜΗΣ

Τ' ΑΓΚΑΘΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑΣ

στὸ κ. Ι. Βλαχογιάννη

— Εἴμαστε τοῦ ἡλίου παιδιὰ
Οἱ χρυσὲς ἀχίδες τοῦ μᾶς γέννησαν μὲν ἀγὴν μ' ἕνα τους φίλημα.
Ἐχομε τὸ χρωῶμα του. Ἐχομε τὴν ὁμορφιά τους.
Δὲν πήρανε τὸ πράσινο, τὸ πρόσωπο τοῦ ὄχλου χρωῶμα τα φύλλα μας.
Δὲν εἴμαστε χυδαῖοι σάν τὰ δέντρα μεις.
Ἐχομε πατέρα τὸν ἡλιο
Εἴμαστε σάν κι' αὐτὸν μεγάλα σάν κι' αὐτὸν ψηλά.
Εἴμαστε ἡλιοι κι' ἔμεῖς.
Εὐγενικὸς ἰχθὺρ ῥεῖε μέσα μας κι' ἂν εἴμαστε στὴ γῆ ριζωμένα δὲν πήραμε τὸ χρωῶμα τῆς.
Εἴμαστε μεγάλα κι' εὐγενικά, εἴμαστε σάν τὸν ἡλιο ψηλά κι' ἔμεῖς.
Μακροῦ μᾶς ὁ κάθε χυδαῖος καὶ ταπεινός.
... Ἀδτὰ τὰ καυχησάδικα λόγια λέγανε τὰγκάδια τὰ ξερὰ ντυμένα μὲ τ' ἀρρωστιάτικο κίτρινο χρωῶμα, μὲ τὸ χρωῶμα τοῦ μαρμαροῦ καὶ τοῦ θανάτου καὶ περιζωναν ἀπειλητικὰ τὰ πόδια πανύψηλου κυπαρισιοῦ.
Καὶ τὸ θεώρητο κυπαρίσι ποῦ ἀκουμποῦσε σιτὸν οὐρανὸν ἢ κορφὴ του, στὰ λόγια αὐτὰ τῶν φαντασμένων ἀγκαθιῶν ἔγειρε λίγὸ τὴ κορφὴ του μέσα σι' ἀγεροῦ τὸ φύσημα καὶ κάιτι' εἶπε
Καὶ τ' ἀγέρι ποῦ χαῖδενε κείνη τὴ σιγμὴ τὸ κορμὶ του κάιτι' ἀκουσε καὶ κάιτι' ἀντιλάλησε τριγύρω.
ΤΑΚΗΣ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

ἜΡΓΑ ΚΙ' ἩΜΕΡΑΙ

ΛΙΓΟ ΝΕΡΟ ΣΤΟ ΚΡΑΣΙ

Ἡ τρέλλα γιὰ τὰ ἄτομα εἶνε φαινόμενο σπάνιο κι' ἐξαιρετικὸ, γιὰ τοὺς λαοὺς ὅμως καὶ τὰς ἐποχὰς ἀποτελεῖ κανόνα. Αὐτὸ μαθαίνουν ἀπὸ τὴν ἱστορία κι' ἀπὸ τὴν Παρατήρησι ὅσοι ξέρουν νὰ διαβάζουν τὰ γραμμένα καὶ νὰ μελετοῦν ὅσα δλέπουν.

Ὅσοι ὅμως ἐννοίωσαν τὰ καθέκαστα τῆς παραφροσύνης τοῦ πλήθους, ἅμα δοῦν τὸ λαὸ νὰ κατέχεται ἀπὸ μονοῖδεασμὸ καὶ τὴν ἐπακόλουθη παραφροῶν, δὲν προσπαθοῦν νὰποδείξουν, ὅτι ὁ κοσμικὸς παραλογισμὸς καὶ τρέχει στὸν κρεμνὸ, ἀλλὰ στρέφονται νὰ γνωρίσουν τὸν ὑπνωτιστὴ ὁδηγὸ τοῦ λαοῦ, ζητοῦν νὰ νοιώσουν τὸ πῶς ἐπροκάλυψε τὴν τρέλλα καὶ νὰ ξεδιαλύνουν τὸν σκοπὸ διὰ τὸν ὁποῖον ἡ παραφροσύνη τοῦ πλήθους θὰ χρησιμεύσῃ.

Βλέποντας τελευταῖα ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὄρχισε ν' ἀναδεύεται μωρμουρίζοντας καθαρὰ «Πόλεμος», ἐζήτησα νὰ μάθω τὸν ὑποβόλεα τῆς ἰδέας.

Γνωρίζοντας δὲ, ὅτι δταν ὁ λαὸς μωρμουρίζει, ἡ θρονηφανεὶ ΚΑΤΙ σημαίνει ὅτι αὐτὸ τὸ ΚΑΤΙ πρέπει νὰ γίνῃ ὅπως τὸ μωρμουρίζει καὶ ὅχι ὅπως θὰ ἴτο δυνατό νὰ γίνῃ, ἐπροσπάθησα νὰ θρῶ τὴν πεισιτῆτα τῆς ὑποβόλομένης ἰδέας.

Μ' ἄλλα λόγια ἐσκέφθηκα καὶ εἶπα τ' ἀκόλουθα:

Ἐπειδὴ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς σήμερα δὲν ὄρχισε νὰ λῆθ, ὅπως ἐπρεπε νὰ λῆθ, ὅτι πρέπει νὰ παρασκευασθοῦμε πρὸς πόλεμον ὅσο μπορούμε ταχύτερα, καλλίτερα καὶ δίχως ἀργοπορία, ἀλλὰ μωρμουρίζει «Α ν τ ἄ ρ τ ε ς» Ἐ π ἰ σ τ ρ α τ ε ἰ α—Ἠ ὁ λ ε μ μ ο ς ὀ π ω ς, ὀ π ω ς· πρέπει νὰ μιλήσοῦμε μερικὰ μυστικὰ μὲ τὸν ὑποβόλεα τοῦ πολεμικοῦ μένους.

Κ' ἐπρόθεσα : Πρέπει νὰ ποῦμε τὰ κρυφὰ λόγια στὸν ἀνθρώπο τῆς ἡμέρας, διότι δυστυχῶς κι' αὐτὴ τὴ φρᾶ τὸ παλινὸ ρητὸ «φωνὴ λαοῦ, φωνὴ θεοῦ» ἀποδεικνύεται σφαλῆρὸ. ἂν δεχθοῦμε—ὅπως εἶνε—τὴ φωνὴ τοῦ θεοῦ ἴση μὲ τὴ φωνὴ τῆς φρονήσεως.

Ἄλλὰ ἡ ἀκουομένη σήμερα παράλογη καὶ παράτολμη Λαϊκὴ φωνὴ εἶνε τάχα ἡ γνήσια φωνὴ τοῦ ἐργάτου τοῦ πολεμικοῦ μονοῖδεασμοῦ;

Αὐτὸ θὰ δοῦμε πρῶτα.

Ὅταν δὲ ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ δοῦ «Πόλεμος ὅπως», ὅπως εἶνε ἡ φωνὴ τῆς φωνῆς του καὶ τ' ἀρειμάνεια λόγια δικὰ του λόγια, τότε θὰ ποῦμε καὶ μεις πρὸς τὸν ἀγαθὸ Καλιόστρου τὰ λόγια μας ὅπως συνειθίσασαμε νὰ τὰ λέμε, ξερὰ σταράτα κι' ἀπὸ τὴν ἀνάποδη.

Τ' ὁμορφο ἱστορικὸ εἶνε πασίγνωστο στὸν Ἑλληνοῖδμ.

Ἐντιμῶτατος καθηγητῆς παραμελῶντας λιγάκι τὴν ἀόριστη διδασκαλία τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν νόμων τοῦ φυσικοῦ δικαίου, ἐφρόντισε ν' ἀποδείξῃ ταπεινῶντας σὲ ξένους τόπους τὰ φυσικὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων.

Αὐτὴ εἶνε ἡ ὄρατα ἀπαρχὴ. Τὴν ἐπραγματοποίησε δὲ ὅσο μπορούσε καλλίτερα καὶ ἀξιοστρεπέστερα. Μίλησε μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀλήθειας καὶ τὰ λόγια του ἐσυγκίνησαν, ἀκούσθη-

4 ΑΡΧΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΔΟΓΓΟΥ

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ

Μετάφραση Ἡλία Π. Βουτιερῖδου

Αὐτός, ἀφοῦ κάθησε κοντὰ τους, ἔτσι τοὺς μίλησε :
— Ἐγὼ, παιδιὰ μου, εἶμαι ὁ γέρο Φιλητᾶς, ποῦ πολλὰ τραγοῦδια σ' αὐτὲς ἔδω τις Νύμφες τραγοῦδησα καὶ πολλὲς φορές γιὰ χάρη ἐκείνου τοῦ Πάνα ἐπαιζα τὸ σουραῦλι καὶ μεγάλο κοπαδι βοϊδιῶν ὀδήγησα μονόχα μὲ μουσική. Κ' ἦρθα τώρα ὅσα εἶδα νὰ σᾶς φανερώσω κι' ὅσα ἀκουσα νὰ σᾶς εἰπῶ. Ἐχω κῆπο φτιασμένο μὲ τὰ χέρια μου, ποῦ τότε φύτεψα ἀφόντας ἀπὸ γεράματα ἐπψα νὰ βόσκω ὅσα φέρνουν οἱ ἐποχὲς ὅλα τάχω στὸν κῆπον αὐτὸ σὲ κἀθ' ἐποχὴ. Τὴν ἀνοιξῆ, τριαντάφυλλα, κρίνους καὶ ὑάκινθο καὶ δυὸ λογιῶν γιούλια· τὸ καλοκαίρι, παπαρούνες κι' ἀχλαδία καὶ μῆλα καὶ λογιῶν· τώρα, κι' ἀμπέλια καὶ συκιές, καὶ

ροϊδιές καὶ σμέρτα χλωρὰς Σ' αὐτὸν τὸν κῆπο κοπαδία πουλιῶν μαζεύονται τὸ πρωῖ, ἀλλὰ γιὰ νὰ βροῦν θροφή κι' ἀλλὰ γιὰ νὰ κελαδησοῦν· γιὰτὶ εἶναι πυκνοφυτεμένος κι' ἔχει Ἰσκιαμὰ καὶ ποτίζεται ἀπὸ τρεῖς πηγές· ἂν βγάιει τινὰς τὸ φράχτη, θὰ νομίσαι πῶς βλέπει δάσο. Κ' ἐνῶ μπῆκα ἐκεῖ σήμερις κοντὰ τὸ μεσημέρι, κάτω ἀπὸ τὴς ροϊδιές καὶ τὴς σμερτιές βλέπω παιδί, ποῦ κρατοῦσε σμέρτα καὶ ροϊδία, λευκὴ σάν γάλα καὶ ξαθὸ σὰ φωτιά· γαλιστερὸ σὰ νᾶχε μὸλις λουστει ἦταν γυμνὸ, ἦταν μονόχο· ἐπαιζε σάν ν' ἀνθολογοῦσε δικὸ του περβόλι. Ἐγὼ λοιπὸν χύμισα καταπάνου του γιὰ νὰ τὸ πιάσω, γιὰτὶ φοβήθηκα μήπως ἀπὸ σερπετιὰ σπᾶσαι τὴς σμερτιές καὶ τὴς ροϊδιές. Μὰ κείνο γλήγορα κι' εὐκολὰ ἔφευγε, καὶ πότε ἔτρεχε κάτου ἀπὸ τὴς ροϊδιές καὶ πότε κρύφτο·νταν κάτω ἀπὸ τὴς παπαρούνες σάν περδικόπουλο. Ἄν καὶ πολλὲς φορές κούραστικὰ τρέχοντας πίσω ἀπὸ μουσκάρια νιογέννητα, ὅμως αὐτὸ ἦταν κἀτι ἄλλο πράμα κι' ἀπιαστο. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπόστασα, σὰ γέρος ποῦμαι, κι' ἀκούμπησα στὸ ραβδί καὶ συνάμα παραφύλαγα, μήπως ἔφυγει, τὸ ραποῦσα πικανοῦ γείτονα εἶναι καὶ τί θέλοντας ξένο περβόλι τραγᾶι. Μὰ κείνο δὲν ἀποκριθῆκε καθόλου, μόνε, ἀφοῦ στάθηκε κοντὰ, γλυκογελοῦσε πολὺ καὶ μοῦ πετοῦσε σμέρτα καὶ δὲν ξέρω πῶς μὲ γήτευε, ποῦ νὰ μὴ θυμῶνω πιά.

Παρακαλοῦσα λοιπὸν νὰ σιωπῶσι· χωρὶς νὰ φεβᾶ-

ται πᾶ τίποτις κι' ὀρμίζομαι στὰ σμέρτα, πῶς θὰ τ' ἀφήσω, ἀφοῦ τοῦ δώσω μῆλα καὶ ροϊδία, κι' ὅτι θὰ τοῦ ἐπιτρέψω πάντα νὰ τραγᾶι τὰ δέντρα καὶ νὰ κόβει τὰ λυλοῦδια, ἂν μοῦ δώσει ἕνα φιλί. Τότες, ἀφοῦ γέλασε πολὺ καρκαριστὰ, βγάιει φωνὴ, ποῦ δὲν τὴ βγάιει οὔτε χελιδόνι οὔτε ἀηδόνι, οὔτε κύνος, ἅμα γίνει γέρος ὅπως ἐγὼ. «Ἐμένα, ὦ Φιλητᾶ, δὲ μοῦ κάνει καθόλου κόπο νὰ σὲ φιλήσω, γιὰτὶ μ' ἀρέσει νὰ φιλοῦμαι περισσότερο παρόσο ἐσὺ θέλεις νὰ γίνεις νέος· μὰ κῦττα μήπως δὲν ταιριάζει στὴν ἡλικία σου τὸ χάρισμα. Γιὰτὶ δὲ θὰ σὲ ὠφελήσουν καθόλου τὰ γεράματα γιὰ νὰ μὴ μὲ κυνηγᾶς ὕστερα ἀπὸ τὸνα φιλί. Εἶμαι δυσκολόπιστος ἐγὼ κι' ἀπὸ γεράκι κι' ἀπ' ἀητὸ κι' ἀπὸ κάθε ἄλλο ὄρνιο πῶ γλήγορο ἀπ' αὐτὰ. Δὲν εἶμαι καθόλου παιδί ἐγὼ, ἂν καὶ φαίνομαι παιδί, παρὰ πῶ μεγάλος κι' ἀπὸ τὸν Κρόνο κι' ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν χρόνο Κ' ἐσένα σὲ ξέρω ἀπὸ τὰ μικρά σου, ποῦβασκες σ' ἐκεῖνο τὸ λειβάδι τὸ μεγάλο κοπαδι τῶν γελαδιῶν· κι' ἤμουνα κοντὰ σου, σάν ἐπαιζες τὸ σουραῦλι σιμὰ σ' ἐκεῖνες τὴς ἡμέρες βελανιδιές, δταν ἀγαποῦσες τὴν Ἀμαρυλλίδα, μὰ δὲ μ' ἔβλεπες, ἂν καὶ στεκόμουνε πολὺ κοντὰ στὴν κόρη· μὰ στὰ ὕστερα σου τὴν ἔδωσα καὶ τώρα ἔχεις παιδιὰ καλὰ γελαδάρηδες καὶ ζευγολάτες. Τώρα ὅμως κυβερνάω τὸ Δάφνη καὶ τὴ Χλόη κι' ὅταν τοὺς κάνω νάνταμόνουνται τὸ πρωῖ, ἔρχομαι

καν, κατήχησαν. Τὸ ἀξιωματικὸ ἔργο του τὸ ἐφώτιζε ἡ φλόγα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ γι' αὐτὸ ἐδραβεύθηκε.

Κ' ἐπανερχόμενον τὸν ἐχειροκροτήσαμε ὅλοι μας διότι ἔκανε, ὅτι ἐζήλησε κάθε πατριώτης, ἀποκαλύπτοντας τὸν ἐχθρὸ μας ψεύτη, συκοφάντη, κακόβουλον, ἀρπαχτικὸ ἀρκοῦδι.

Καὶ τὸν περιμέναμε στὸν ἐρχομὸ του σεμνὸ καὶ τιμημένο.

Ἐδῶ πέρνει τέλος ἡ ἡμερὴ ἀρχή.

Ἐλεται τώρα κάποια μεγάλη, παρασκευασμένη, θεατρικὴ, πομπώδης ὑποδοχὴ, ὅπου λαλεῖ ὁ ταξιδιωτὴς πρὸς τοὺς ντόπιους πλῆθον, δίνοντας λογοδοσίαν τοῦ ταξιδιοῦ του με κάποιον—θα μπορούσε νὰ πῆ κανεὶς—στόμῳ ἀνάρμοδιον πρὸς τὴ σεμνότητα τοῦ ἔργου του.

Ἡ λογοδοσία του ὅμως μαζὴ μ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ἐλάττωμα κι' ἀνάμεσα δὲ ἄλλοι πού θὰ μπορούσε νὰ ψέξη ὁ λεπτολόγος, ἦτο γεμάτη ἀπὸ πατριωτικὲς συμβουλές, ἀφ' ἑνὸς μὴν ἀπῆχησε καμπάναν κινδύνου κ' ἐφάνερνε τὴν εὐγενικὴν προσπάθειαν νὰ ξανάψη στὰ σπῆματα τοῦ ἀκρατοῦ τὴ φωτιὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ.

Κ' εἶπαμε τότε. Λίγο ἐπικίνδυνον τὸ παίγνιδι τοῦ Ἐνθουσιασμοῦ, γιὰτὶ ὁ λαὸς ἀνάδει καὶ κορώνει ἀμέσως καὶ πηδᾷ εὐκόλῃ τὰ ὄρια τῆς ἐχεθροσύνης, ἀλλ' ἐξ ἄλλου ἀναγκαῖον καὶ πρακτικὸ μέτρο καὶ συντελεστὴς προόδου πανθομολογούμενος εἶνε ὁ ἐνθουσιασμός. Κ' ἐπὶ τέλος ἴσως κατορθωθῆ ἔτι νὰ ἀποτινάξη ὁ κοσμάκης τὴ νάρκη καὶ τὸ ἔθνικόν δυνάμωμα.

Αὐτὸς ὁ συλλογισμὸς μᾶς ἔκαμε νὰ δροῦμε καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀρκετὴ δικαιολογία τοῦ ὑπνωτιστικοῦ του ἔργου τὴν ἰδέαν, ὅτι πρέπει νὰ ἐτοιμασθῆ τὸ Κράτος γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ὑπερασπίσῃ, ὅταν θὰ μπορέσῃ, τὸ δίκαιόν του.

Ἄλλ' ἀπὸ τὸ σημεῖο ταῦτο ὁ ὑπνωτιστικὸς αὐθιγνῶνίζεται, τὰ χάνει, μεγαλώνει μόνος του, φουσκώνει, τεντώνεται, κορδόνεται, φαντάζεται ὅτι δὲν ἐταξιδεύει μετὰ τὸ θαλάρι καὶ μετὰ τὸ σιδερόδρομον, ἀλλ' ὅτι περιέτρεξε τὴν Ἑλλάδα, λιθοβολούμενος καὶ προσπιλακίζόμενος, μετὰ τὸ ἀποστολικὸν ραβδί στὸ χέρι.

Κ' ἐπειδὴ ἐμψύριζαν δύο τρεῖς ἀσεβεῖς Ρωμιοὶ τ' ὄνομα τοῦ Ρήγα, εἶδε ὄνειρον στοὺς ὕπνους του στεφανωμένο τὸν κρόταφόν του μετὰ τὸ στεφάνι τοῦ Ἐθνομάρτυρα. Καὶ πηδῶντας τότε μετὰ τοὺς εὐσεβεῖς του πόθους τὴν τάφρον τοῦ φυσικοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας του καὶ τῆς ἐπιτροπόμενης φιλοδοξίας ἐπέθεσε μετὰ φυσικὸς παλληκαρισμὸς καὶ ξαννοίχησε στὰ διάφορα φαγοπότια ὅπου ἐλάλησε πρὸς ἐνθουσιασμένους νέους, μ' ἄλλοι τὰκτ ἔκτακτα, λόγια ἠχηρὰ μετὰ παρακάτω νόημα.

Ἡ γνώμη μου εἶνε καὶ γνώμη σας. Πρέπει νὰ ξεκινήσουμε γιὰ τὸ Σύννορον ὅπως, ὅπως. Καὶ τὴν γνώμη σας αὐτὴ πρέπει νὰ τὴν ἐπιβάλλετε στὸν τόπον καὶ στοὺς ἀρχηγούς του ὅπως, ὅπως.

Αὐτὸ εἶνε τὸ ἀσχημὸν τέλος τοῦ ἱστορικοῦ ποῦ εἶχαμε νὰ διηγῆ ἔμε.

Διότι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο παύει τὸ εὐεργητικὸ καὶ σεμνὸ ἔργο τοῦ πονοῦντος τὸν τόπον του καὶ ἀποπειράται ὁ φημοθῆνας τὴν ὑπεβολὴν ὀχλοκρατικῆς ἰδέας καὶ τὸ ξανάμμα ἐνθουσιασμοῦ ἐπιζημιῶν εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἐπικινδύνου διὰ τὴν ὑπαρξίν του Κράτους.

Ἄλλ' ἐδῶ μᾶς γεννᾶται ἡ ἀπορία καὶ τὸ ἐρώτημα: Πῶς καὶ γιὰτὶ μεταβλήθηκε ὁ ἀγαθὸς πατρι-

ώτης δὲ ἀγύρτην εἰσηγητὴν τρέλλας ὀδηγούσης δὲ ἄτοπα πάμπολλα;

Πῶς δὲν ἐννοεῖ ὅτι ὅσον ὠφέλιμος εἶνε ὁ ἐνθουσιασμός ὁ θερμαίνων καὶ κινῶν πραγματικὴ δύναμις, τόσο καταστρεπτικὸς εἶνε ὁ ἄλλος, ὁ τυφλός, ὁ ἀδικαιολόγητος, ὁ παραδέρνων ὅπου λάχει, κι' ὅπως λάχει;

Τὴν ἀπορία μας αὐτὴ προσπαθήσαμε νὰ τὴν ἐξηγήσουμε μ' ἓνα γνωστὸ ψυχολογικὸ φαινόμενο καὶ μ' ἓνα παραδείγμα πασίγνωστο στὴν πρωτεύουσα.

Λένε ὅτι ἐντιμὸς πολίτης, ὁ πρῶτος ἄλλοτε ράφτης τῆς Ἀθήνας, ἀφότου ἔκλεισε τὸ ἐργαστήριον τοῦ κόβει καὶ ράβει μετὰ τὴν γλώσσαν του διηγούμενος ἐπιπέδῃ καὶ συνομιλίᾳ του μετὰ τὰ διάφορα ἐξαδέφφια του Βασιλεῖς, Τσάρους, Βίσαρκα, καὶ Προέδρους τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Διηγούνται δὲ ὅτι τὰ λέει ὅλα αὐτὰ μετὰ τὴν ζωνρότητα, τὰ ποικίλει μετὰ τόσας λεπτομερείας καὶ τὰ χρωματίζει μετὰ τόσον φωνῆς τόσο πειστικόν, ὥστε ὁ ἀκούων ἐν ᾧ νοιώθει τὸ ἀπίθανον, διστάζει νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν ὀμιλητὴν μετὰ τὸ σκληρὸ ἐπίθετον τοῦ ψεύτη.

Ἡ ψυχολογία γνωρίζει τὴν μορφήν αὐτὴν τῆς αὐταπάτης καὶ δεδαίωνει, ὅτι ὁ πάσχων κατὰ τὴν ὄραν τοῦ παραληρήματος δὲν ἔχει συνειδητὴν τοῦ ὁρμαθοῦ τῶν ψευδοληγμάτων, ἀλλὰ φαντάζεται ὅτι πραγματικῶς συνέβησαν ὅσα διηγείται. Ἡ παραμικρὴ ἀφορμὴ, μὴ ἐπίσκεψιν στὸ ἐργαστήριον ἐνὸς ὑψηλοῦ προσώπου πρὸς παραγγελίαν ἐνδυμασίας, ἐξῆψε τὴν θερμότην φαντασίαν τοῦ πάσχοντος κ' ἐδημιούργησε σχέσεις, συγγενείας καὶ σκηνάς, τὰς ὁποίας μολὶ ἐπεθύμησε πάντοτε. Μετὰ τὴν δὲ δύναμιν ἐνοίωσε ὁ ἀρρωστὸς τὸν φανταστικὸν αὐτὸν κόσμον ὥστε τὸν ἀποδίδει μετὰ ταῦτα ὡς νὰ ὑπῆρξε πράγματι.

Ἀνάλογο πάθημα μετὰ τὸ πάθημα τοῦ ἐντίμου ράφτη θὰ μᾶς φανερώσῃ τὴν αἰτία τῆς ὑστερικῆς μεταβολῆς τῶν ἐνεργειῶν τοῦ καλοῦ πατριώτη.

Ἡ πατριωτικὴ καρδιά του ἐξῆλεψε πάντοτε τὸ σεμνὸ ἔργο τοῦ Ἐθνομάρτυρος, κ' ἐπεχείρησε μάλιστα κάποιο ἔργο συγγενὲς καὶ πολὺ τιμητικὸν γιὰ τὸν ἐργάτην. Ὅταν ὅμως ἐπανεβόλῃ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ θερμοκεφάλου Ρωμιοῦ ἀσεδέστα τὸν ἐδάφτισε Ρήγα, ὁ ἐνθους καθηγητὴς δὲν ἀντεστάθη στὸν πειρασμό, ἀλλὰ παρεσύρθη, ἐπλανήθη κ' ἐπίστευσε ὅτι μαζὴ μετὰ τ' ὄνομα καιρὸς εἶνε νὰ φορέσῃ τὴν ὑπερόχην Ὀντότητα καὶ νὰ μιμηθῆ τὰς πράξεις τῆς. Ἐτόνισε λοιπὸν πολεμικὸν θούριον, ἀπομονώνας ὅτι δὲν προκαλεῖ σ' ἄρματα τὰ σκορπισμένα δὲ λυοντάρια στὰς ὀσπλιῆς παιδιὰ τῆς Πατρίδας, ἀλλ' ὅτι νοθευεῖ πα.δ.μ. ν' ἀπειθαρχοῦν, σπρώχνει λαὸν εὐνομούμενον πρὸς τὴν ὀχλοκρατίαν καὶ ῥίχνει Κράτος ἀπροσπαράσκευον δὲ πόλεμον.

Γιὰ μᾶς τὸ ψυχολογικὸ φαινόμενο τῆς αὐταπάτης ἐξηγεῖ ὅλα.

Ἡ αὐταπάτη ἡ ὁποία ἐπιτρέπει στὸν συμπαθῆ ράφτη νὰ μιλήσῃ περὶ Τσάρου ἐξαδέφφου του, αὐτὴ ἐπέτρεψε στὸν συμπαθέστερον καθηγητὴν τὰ φοβερὰ ψέμματα ποῦ ἐξεστῆμισε στὸ φαγοπότι, ὅπως αὐταπατῶμενον τὸ ἀσυνειδητὸν καὶ ὁμοτρόπετον Πειραιώτη φανταζόμενον ὅτι «ἠθθιον ἀντακαῖον» ἐν ᾧ ἔτρωγαν ἀπλοῦστατα χαβιάρια.

Ἐτοῖς ἐξηγήσαμε τὴν ἀπότομν ἀλλαγὴν, ἐπικαλοῦμενον τὸ ἀσυνειδητὸν διὰ τὰ τελευταῖα κουνδονίζοντα καὶ ἀλόκατα λόγια του.

Καθόσον ἀλοιώτικα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξηγηθῆ τὸ πῶς ὁ ἀγαθὸς πολίτης, ὁ τίμιος καθηγητὴς, ὁ καλὸς πατριώτης θὰ ἐπάσχισε νὰ ἐμφυσιδῆ ἀμετρον ἐνθουσιασμὸν ἐστὺς πολίτας καὶ στοὺς ψοιτῆτας. ἐν-

θουσιασμὸν στραβὸν φέροντα στὴν ὀχλοκρατίαν κ' ἐκθε δὲ συμφορὰς ἀνυπολογίστους.

Αὐτὰ εἶχαμε νὰ ποῦμε ἐπὶ τέλος, συσταίνοντας νὰ ρίξουν λίγο νερὸ στὸ κρασί τοὺς ὅλοι ὅσοι θερμοκεφάλοι καὶ ὑπεράγαν ἰδεολογούντες ἐξακολουθοῦν τὸ ἔργον ἀδιορθῶτων Ταρταρίνων.

«Ἐνθους» ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, κ' ἐννοοῦσαν ὅτι στὸ σῶμα τοῦ ἐνθουσιασμένου ἀνθρώπου ἐκατοίκουν ἓνας Θεός.

Θεὸς καλὸς καὶ φρόνιμος κ' εὐεργητικὸς ἐνέπνευσε στὸν κ. Καζάζην τὸ ταξεῖδι του στὸ Παρίσι καὶ στὴ Λόντρα.

Θεὸς ἀγαθὸς τὸν ἐνουθέτησε νὰ συμβουλευσῇ τὸ λαὸν νὰ ξυπνήσῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴ στρατιωτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Κράτους.

Ἐνθους βέβαια ἦτο καὶ ὁ ἀγορεύσας στὸ Τσίμπουσι, ἀλλὰ μέσα του εἶχε κάποιον ἄλλο Θεὸν, ἓνα Θεὸν ὀλέθρου, τὸν κακὸν Δαίμονα ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ Κράτος ἀνέτοιμον δὲ πόλεμον κατὰ τὸ ἐξορκισμένο 97.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Μυξιώτης. Καλημέρα, Κασιδάκη.

Κασιδάκης. Καλημέρα, ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

Μυξιώτης. Ἀπὸ τοῦ φρεναλόγου. Πῆγα νὰ μοῦ πεῖ τὸ χαραχτήρα.

Κασιδάκης. Καὶ τί σοῦ εἶπε;

Μυξιώτης. Μοῦ εἶπε πῶς ἔχω ὠραϊότατο! χαραχτήρα.

Κασιδάκης. (ἀπαντᾷ εἰρωνικῶς, ἐπειδὴ ἀρχίζει νὰ ζουλεύει). Σωστὰ σοῦ εἶπε... νομίζω... κρίνοντας ἀπὸ τὸ πρόσωπό σου... Τώρα θὰ πάω κ' ἐγώ.

Μυξιώτης (πεισικτωμένος). Ἐσύ; Εἶναι περσιτῶ.

Κασιδάκης. Γιατί περσιτῶ;

Μυξιώτης. Γιατὶ ἐσύ... ἐσύ δὲν ἔχεις χαραχτήρα.

Βλάχος (καλοπιαστικῶς). Πές μου, πῶς τοῦ φάνηκε τοῦ κόσμου ὁ Οιδίπους μου. Θέλω νὰ μάθω τὴν ἀλήθειαν. Πές μου, σὲ παρακαλῶ.

Φίλος. Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθειαν, σὰ βαρετὸ εἶταν τὸ δρᾶμα.

Βλάχος (ἀγαναχτισμένα). Καθόλου! Ἐτσι τὸ λές! Ἄν τὸ νόμιζε ὁ κόσμος βαρετὸ, θὰν τὸ σφύριζε.

Φίλος. Δὲν εἶναι, Βλάχο μου, φυσιολογικὸ ἀπτό ποῦ λές... Ἀδύνατον νὰ χασημουργεῖσαι καὶ νὰ σφύριζεις μαζί.

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

στὸν κῆπό σου καὶ διασκεδάζω μετὰ τὰ δέντρα καὶ σ' αὐτὲς τὶς πηγὰς λούζομαι. Γι' αὐτὸ ὁμορφα εἶναι καὶ τ' ἀνθία καὶ τὰ δέντρα, ἐπειδὴ ποτίζονται ἀπὸ τὰ λουτρά μου. Καὶ κῆπος ἂν εἶναι σπασμένο κανένα ἀπὸ τὰ δέντρα σου, ἂν εἶναι κανένα πικρὸ κομμένο, ἂν ἔχει κωμικὴ ρίζα λουλουδιοῦ πατηθεῖ, ἂν εἶναι κωμικὴ πηγὴ θολωμένη. Καὶ χαίρου ὅτι μονάχα ἐσύ ἀπὸ τοὺς ἀθρώπους, στὰ γεράματα εἶδες αὐτὸ τὸ παιδί».

Ἄρῳ εἶπεν αὐτὰ, πέταξε σὸν ἀηδονάκι στὶς σμερτιές καὶ, πηδῶντας ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί, ἀνέμεισ' ἀπὸ τὰ φύλλα ἀνέβηκε στὴν κορφή. Εἶδα καὶ τὶς φτερούγες του στοὺς ὄμους, καὶ δὲν ξανάειδα πιά οὔτε αὐτὰ, οὔτε αὐτό. Κι' ἂν δὲν ἐβγαλῆ τοῦ κάκου τούτες τὶς ἀσπρες καὶ δὲν ἀποκουχῆθῃκα στὰ γεράματά μου, στὸν ἔρωτα, παιδιὰ μου, εἶστε ἀφιερωμένοι κι' ὁ ἔρωτας νοιάζεται γιὰ σὰς.

Δ'. Πολὺ εὐχαριστήθηκα σὰ νᾶκουγαν παραμῦθι κι' ὄχι ἱστορίαν καὶ ρωτοῦσαν.

— Τί εἶναι τέλος πάντων ὁ ἔρωτας; τί πράγμα, παιδί ἢ πουλί καὶ τί δύναμιν ἔχει;

Πῶς λοιπὸν ὁ Φιλητᾶς τοὺς εἶπε :

— Θεὸς εἶναι, παιδιὰ μου, ὁ ἔρωτας· νέος κι' ὁμορφος καὶ πετούμενος· γιὰ τοῦτο καὶ μετὰ τὰ νεῖστα χαίρεται καὶ τὴν ὁμορφιὰ ἀναζητεῖ καὶ τὶς ψυχὰς ἐν-

θουσιάζει. Κ' ἔχει τόση δύναμιν, ὅση μῆτε ὁ Δίας· ὀρίζει τὰ στοιχεῖα, ὀρίζει καὶ τὰσπρα, ὀρίζει κι' αὐτοὺς τοὺς Θεούς· μῆτε σὰς δὲν ὀρίζετε τόσο τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα· τὰ ἀνθία ὅλα τοῦ ἔρωτα ἔργατα εἶναι· κι' αὐτὰ τὰ δέντρα αὐτοῦνοῦ καμώματα· γι' αὐτὸν καὶ τὰ ποτάμια τρέχουν κ' οἱ ἀνεμοὶ φυσοῦν. Γνώρισα ἐγὼ καὶ βουδάλι ποῦ ἐρωτεύθηκε καὶ σὰ νὰ τὸν κέντησε βοῦδῶμυγα, μούγκριζε καὶ τράγο, ποῦ ἀγάπησε γίδα καὶ πικροῦ τὴν ἀκολουθοῦσε. Κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ἤμουνα νέος κ' ἐρωτεύθηκα τὴν Ἀμαρυλλίδα· καὶ μῆτε φαίθυμῶμουν, μῆτε πιστὴ ἔβανα στὸ στόμα μου, μῆτε κοιμώμουν. Πονοῦσε ἡ ψυχὴ μου, χτυποῦσε ἡ καρδιά μου· τὸ κορμὶ μου πάγωνε· φώναζα σὰ νὰ μ' ἔδερναν· σάπαινα σὰ νεκρός· στὰ ποτάμια ἔμπαινα σὰ νὰ καιγόμενον· ἔπραξα βοήθειαν τὸν Πάνα, γιὰτὶ κι' αὐτὸς ἀγάπησε τὴν Πύτην. Εὐχαριστοῦσα τὸν ἀντίλαλον ποῦ τόνουμα τῆς Ἀμαρυλλίδας ὕστερ' ἀπὸ μένα φώναζε. Τσάκισα τὰ σουρῶλια γιὰτὶ τὰ βόδια μου γήτευαν, μετὰ τὴν Ἀμαρυλλίδα δὲ μούφερναν. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει κανένα τοῦ ἔρωτα γιατρικόν, ποῦ νὰ πίνεται, ποῦ νὰ τρώγεται, ποῦ νὰ λέγεται μετὰ τραγοῦδια, ἐξὸν ἀπὸ τὸ φιλι' κι' ἀπὸ τ' ἀγκαλιασμά κι' ἀπὸ τὸ πλαγιασμά μετὰ γυμνὰ κορμιά.

Ε'. Ὁ Φιλητᾶς λοιπὸν, ἀρῳ τοὺς ἔμαθεν αὐτὰ,

φεύγει σὰν τοῦδωσαν λίγα τυριά κ' ἓνα κατσικῶν κερατιάρικον πιά. Κ' ἐκεῖνοι ἀμα ἔμειναν μονάχοι, ἐπειδὴ τότες πρωτάκουσαν γιὰ ἔρωτα, στὴν ψυχὴ τοὺς ἐνωίωσαν πὸ βαβαῖκῇ λύπῃ κι' ὅταν τὴ νύχταν γύρισαν στὰ σπιτία τους, παραβάναν τὰ δικά τους μετὰ τὰ ὅσα ἀκούσαν.

— Πονοῦν οἱ ἐρωτευμένοι· κ' ἐμεῖς. Δὲ νοιάζονται γιὰ τίποτις· κ' ἐμεῖς δὲ νοιάζομαστε. Νὰ κοιμηθοῦν δὲ μποροῦν· μετὰ τώρα κ' ἐμεῖς τὸ ἴδιο πάσχουμε. Θαρροῦν πῶς καίγουνται· κ' ἐμεῖς ἔχουμε τὴν φωτιὰ. Θέλουν νὰ βλέπει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον· γιὰ τοῦτο παρακαλοῦμε γλῆγορῶτερα νὰ ξεμερώσει. Ἀπάνου κάτου αὐτὸ εἶναι ὁ ἔρωτας· καὶ ἀγαπιόμαστε χωρὶς νὰ τὸ ξεροῦμε. Μὰ ἂν εἶναι τοῦτο ὁ ἔρωτας κ' ἐγὼ ὁ ἀγαπῶν, γιὰτὶ λοιπὸν ὑποφέρουμε αὐτὰ; καὶ γιὰτὶ ζητᾶμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ἀληθινὰ τὰ εἶπεν ὅλα ὁ Φιλητᾶς. Ἐὐ παιδί, ποῦ ἦταν στὸν κῆπον, εἶδαν κ' οἱ πατέρες μας σ' ὄνειρον ἐκεῖνο καὶ νὰ βόσκουμε ἐμεῖς τὰ κοπάδια πρόσταξε. Πῶς μπορεῖ νὰ τὸ πιάσει κανένας; Μικρὸ εἶναι καὶ θὰ φύγει. Καὶ πῶς μπορεῖ κανένας νὰ τοῦ ξεφύγει; Φτερά ἔχει καὶ θὰ τὸν φτάσει. Πρέπει νὰ παρακαλέσουμε τὶς Νύμφες νὰ μᾶς βοηθήσουν. Μὰ μῆτε ὁ Πάνας βοήθησε τὸ Φιλητᾶ, ὅταν ἀγαποῦσε τὴν Ἀμαρυλλίδα. Λοιπὸν ὅσα γιατρικὰ εἶπεν, αὐτὰ

ΤΡΕΔΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟ ΠΟΥΛΙ

VIII

Πέρα απ' τὰ οὐρανοθέμελα γιὰ μένα
 'Ο Κόσμος τοῦ 'Ἡλίου καὶ τοῦ Φεγγαριοῦ
 Κλείνει, σὺν σφάλισμα τοῦ ἑνὸς παραθυριοῦ,
 Ποῦ μ' ἔχουν τὰ ὄνειρά μου σφαλίσμενα
 Καὶ μέσ' ἀπ' τὴν χαραματίδες τοῦ Καιροῦ
 Τὰ μάτια μου θωροῦν τὸν κόσμον ἔμπρός μου
 —Τόσο στενὸ κι' ἀπόμακρο σὺν νῦν' ἐντός μου—
 Γιὰ μιὰν ἀχτίνα τοῦ φωτὸς τοῦ θαμπεροῦ
 Τοῦ σκοτεινοῦ μου πύργου, πρὶν νάρχισθῃ
 Τὸ 'Ἠλιόγευμα παντοτεινὸ νὰ μὲ κοιμήσῃ!

Τὸ 'Ἠλιόγευμα παντοτεινὸ : χρυσὸ πουλὶ
 Σὲ πέτρινο κλουδάκι τόσους χρόνους
 Ἔτσι τὸν κόσμον του θωρῶντας νὰ λαλή
 Ἄντικρυ ὅτους πολυκαρπούς του κλώνους,
 Κι' ἀντικρυνά στίς τόσες τὶς φωλιές
 Ποῦ ταῖρι ἀγαπημένο ὡς ὅτ' ἄλουδ' ἔδω
 Κάθε πουλάκι ἀπ' τὴ ζωὴ ζωὴς παλιῆς
 Νοιώθει καὶ ξαναεῖναι μὲ τραγοῦδι...
 Χρυσὸ πουλὶ σὲ πέτρινο κλουδάκι χρόνους
 Τὸν κόσμον ἔτσι θωρῶ χαρούμενο στοὺς κλώνους,
 Τούς κλώνους τούς πολυκαρπούς, ποῦ ἀκόμα
 Δὲ γεύθηκα τὴ γλύκα ἑνὸς καρποῦ ὅτ' ἄνωμα!

Σπέτσας

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΟΝΙΣΣΑ ΚΑΙ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

Τρία ἀστροπελέκια ἐπέσανε
 Τὸ ἕνα ἔσπισε στ' ἄλλο

ΣΟΛΩΜΟΣ

Στὴν τελεφεταία τοῦ φυλλάδου (Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἀθήναις 1903) ὁ κ. Χατζιδάκης γράφει τ' ἀκόλουθα (σ. 41).

«Ἐν τῇ Revue des Revues σελ. 27 διδασκόμεθα, ὅτι ὁ κ. Πάλλης «pour rendre les termes d' à n e s s e ou de Mont des Oliviers, avait créé des formes nouvelles sur le modèle des formes populaires». Ἄλλ' ὅταν τις ἐνθυμηθῇ, ὅτι τὸ θῆλυ τῶν ζώων λήγει παρ' ἡμῶν ἢ εἰς -α (σκύλλος σκύλλα, κούνελλος κουνέλλα, γάϊδαρος γαϊδάρα κτλ.) ἢ εἰς -ίνα (βορθακὸς κίνα, (ἐ)λάφι-φίνα, γεράκι κίνα,

κἀουροῦ-ίνα καὶ ἐν Κρήτῃ καθράς-ίνα, λαγός-ίνα καὶ ἐν Κρήτῃ λαγουδίνα, πουλλί-ίνα, πρόβατον-ίνα κτλ.), οὐχὶ δὲ εἰς -ισσα, (ὅσον οὐχὶ γεράκι-ισσα, οὐχὶ ἐλάφι-ισσα κτλ.) ὅτι δὲ συνήθως μόνον γυναικῶν ὀνόματα, εἴτε ἐθνικὰ εἴτε τάξως δηλωτικὰ, λήγουσιν εἰς -ισσα, ὅσον βασίλισσα, πριγκίπισσα, μαστόρισσα, γειτόνισσα, ἐπαρχιώτισσα, πατριώτισσα, χωριώτισσα, καπετάνισσα, Μοραΐτισσα, Ἄνδριώτισσα, Ναξιώτισσα κλπ, κλπ.), τότε πείθεται ὅτι οὐτ' ὁ γράψας, οὔτε ὁ ὑποστηρξάς ἔχουσιν ἀληθῶς ζῶν καὶ ἀκμαῖον τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν τῆς γλώττης. Ἀλλὰ τότε εἶναι ἤμιστος πάντω κατάλληλοι νὰ δώσωσιν ἡμῖν πρότυπα γραπτῶν λόγων τοῦτο ὀφείλουσι νὰ πεισθῶσι πάντες καὶ μάλιστα αὐτοὶ οὗτοι οἱ καινοτόμοι».

Ὁ παράγραφος ἀφ' ἑσῶς πρωτοφάνηκε μέσα στὴ Revue des Études grecques, (No 70 σ. 235), μὰ μὲ σημαντικὰ ἀλλιώτικη μορφή ὡς πρὸς τὴ σημασίαν τῶν ὀνομάτων ποῦ δέχονται τὴν κατάληξιν -ισσα. Ἐκεῖ μᾶς διδάσκει ὁ κ. Χατζιδάκης πῶς «[Ponr la féminine des noms d'animaux] ja mais «on n' emploie le suffixe -ισσα qui ne sert à former q u e des termes de gentillesse, de nationalité et de dignité». Φαίνεται ὅμως πῶς ξαναδιαβάζοντας τὸν κανόνα τοῦ ἔτσι ὅπως εἶναι μέσα στὸ γαλλικὸ κείμενον, παρατήρησε πόσο παιδιὰτικὸς εἶναι, καὶ προσπάθησε μὲ τὸ ἑλληνικὸ ξανατύπωμα νὰ διορθώσῃ τὸ χοντρά του λάθος (θὰ δοῦμε κατόπι πῶς δὲν εἶναι ἕνα τὸ λάθος). Καὶ κοιτάξτε πῶς μὲ χαρακτηριστικώτατο τρόπο ζήτησε νὰ προλάβῃ τὸν ἑλεγχον. Γιατὶ σ. 3 τῆς φυλλάδας τοῦ σὲ μιὰ σημειωσοῦλα μᾶς λέει πῶς τὸ γαλλικὸ κείμενον εἶναι περίληψη τοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ πῶς τὸ ἑλληνικὸ μᾶς δίνει τὴν πραγματεία τοῦ «ἀκριβῶς ὅπως συνετάχθη». Ἡ κουτοπονηρικὰ ὁμως δὲν ὠφελεῖ. Γιατὶ εἶναι ὀλοφάνερο πῶς οἱ λέξεις «τάξως δηλωτικὰ» ὄχι μὲ περίληψη, παρὰ ἴσα ἴσα μὲ σημαντικό ἄπλωμα μποροῦνε μοναχὰ νὰ καταστήσουνε στίς λέξεις «termes de gentillesse et de dignité». Μῆτε γίνεται νὰ παραδεχτεῖς πῶς τὸ συνήθως ποῦ τώρα ἔχει τὸ τάχα ἑλληνικὸ πρωτότυπο μποροῦσε μὲ περίληψη ν' ἀλλαχτεῖ σὲ μοναχὰ (n e sert à former q u e). Ἔτσι τὸ μόνον ὄφελος τῆς λαθοχρησίας ἀφ' ἧς εἶναι νὰ δείξῃ πῶς ἀποῦ τόσες φορές καλπονόησε ὁ κ. καθηγητῆς τούς ἄλλους, κατάντησε τέλος νὰ καλπονοήσεται κι' ὁ ἴδιος.

Ἔχω τώρα ἐδῶ σκοπὸ νὰ συζητήσω τὸν κανόνα τοῦ κ. Χατζιδάκειος, καὶ θὰν τὸν ξετάσω ὄχι κατὰ τὸ ἑλληνικὸ κείμενον—ποῦ ὅμως κ' ἐκεῖνο εἶναι ἀρκετὰ παιδιὰτικο—παρὰ κατὰ τὸ γαλλικὸ πρωτό-

τυπο. Κ' ἔχω τόσο περισσώτερον δικαίωμα νὰν τὸν ξετάσω κατὰ τὸ γαλλικὸ πρωτότυπο, ὅσο ἡ χωριατιά ποῦ τελειώνει τὸν παράγραφον τοῦ ἐκεῖ πρωτοφάνηκε, κι' εἶναι λοιπὸν στηριγμένη στὸν κανόνα τοῦ ὅπως μᾶς δόθηκε μέσα στὴ Revue.

Ἔλεγε λοιπὸν ὁ κ. Χατζιδάκης μέσα στὴ Revue πῶς ἡ κατάληξιν -ισσα ἔχει ἢ ἐθνικὴ σημασία ἢ σημασία de gentillesse et de dignité. Δὲν εἶναι ἴσως δυσκόλον νὰ μαζέψῃς ἀρκετὰ ὀνόματα μὲ κατάληξιν -ισσα καὶ μὲ σημασία καταφρονετικὴ ἢ καὶ ὑβριστικὴ θὰ περιοριστῶ ὅμως μοναχὰ ν' ἀναφέρω μερικὰ καταχωρισμένα ἤδη σὲ βιβλία, ἐπειδὴ ἀλλιῶς δὲν ἔχει λόγον, ὑπάρχουν ἢ ὄχι, δὲ θὰ διστάσει ὁ κ. Χατζιδάκης ν' ἀρνηθῇ τὴν ὑπαρξὴ τους.

Καὶ πρῶτα πρῶτα ἄς ἀναφέρω διὸ παραδείγματα δικῆς τοῦ συλλογῆς ἀπὸ τὴν Einleitung in die Griechische Grammatik, δηλαδὴ ἀκαμάτισσα σ. 26

κολακεύτρισα σ. 27

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ Λεξικὸν τοῦ Βλάχου τὰ διαβόλισσα

δρακόντισσα=ogresse (ἐρμηνεία τοῦ Βλάχου).

Κατόπι ἀπὸ τὸ Λεξικὸν τοῦ Βυζάντιου τ' ἀκόλουθα:

ἀνακατωσοῦρισσα=intriguanse (ἐρμην. τοῦ Βυζάντιου).

αὐθάδισσα

θυμώδισσα

ἱερακομύτισσα

στραβοπόδισσα.

σακάτισσα

Καὶ τελεφεταία ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τῶν Προτύλων τοῦ Βλαχογιάννη—γραφία ποῦ πραχτικὰ κατέχει τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν χίλιες φορές πιὸ ἀγνὰ καὶ πιὸ κατὰ βάθος ἀπὸ τὸν κ. Χατζιδάκη—ἀναφέρω λέξιν ὑπερβολικὰ ὑβριστικὴν, τὴ λέξιν φόνισσα (σ. 25 «δὲ μιλᾷς, μωρὴ φόνισσα».)

Ὁ κανόνας λοιπὸν τοῦ κ. Χατζιδάκειος ὡς πρὸς τὸ gentillesse καὶ dignité εἶναι ἀνόητος. Μὰ τώρα ἄς δοῦμε καὶ τὸ δέφτερό του μέρος, ἃ δηλαδὴ θηλυκὰ ὀνομάτων ζῶων ποτέ (jamais) δὲ γίνονται μὲ τὴν κατάληξιν -ισσα. Ἐδῶ παραπέμπω τὸ σοφὸν γραμματικὸν στὸ Λεξικὸν τοῦ Βλάχου, ὅπου θὰ βρεῖ σωστὰ καταχωρισμένη τὴ λέξιν γάλλισσα=dinde (ἐρμ. Βλάχου). Καὶ τί ἀνάγκη Λεξικοῦ; Δὲν ἄκουσε τάχα ποτέ τὸν τούς πουλητάδες τῶν κούρκων, ποῦ σὲ μιὰ ἐποχῇ τοῦ χρόνου—κατὰ τὰ Χριστούγεννα νομίζω

πρέπει νὰ ζητήσουμε· φιλή κι' ἀγκαλιασμά καὶ νὰ ξαπλωθῶμε χάμου γυμνοί· κἀνεὶ κρῦς, μὰ θὰ τὸ ὑποφέρουμε κ' ἐμεῖς ὅπως ὁ Φιλιππῆς.

ΣΤ'. Αὐτὸ τούς γίνηκε νυχτερινὸ μάθημα. Κι' ὅταν τὴν ἄλλη μέρα ἔφεραν τὰ κοπάδια στὴ βοσκή, φιλήθηκαν μὲ ἰσὺς ἰδῶθηκαν, πρᾶμα ποῦ δὲν τόκαμαν ποτές προσητέρες, καὶ σφιχταγκαλιάστηκαν. Μὰ δὲν τολμοῦσαν νὰ δοκιμάσουν καὶ τὸ τρίτον γιαιτρικὸν, ἀποῦ γδοῦθον νὰ πλαγιαίσουν, γιατί ἦταν πολὺ ἀδιάντροπο ὄχι μοναχὰ γιὰ παρθένας παρὰ καὶ γιὰ νιούς γιδάρηδες. Πάλι λοιπὸν εἶχαν ἀγρύπνιες καὶ θυμόντουσαν ὅσα εἶχαν γίνῃ καὶ παραπονιούνταν γιὰ ὅσα εἶχαν ἀφήσει:

—Καὶ φιλήθηκαμε, μὰ κανένα διάφορο· ἀγκαλιαστήκαμε καὶ τίποτις περισσώτερο ἀπ' αὐτό. Λοιπὸν τὸ πλάγιασμα εἶναι τὸ μόνον γιαιτρικὸν τοῦ ἔρωτα· πρέπει νὰ τὸ δοκιμάσουμε κι' αὐτό· χωρὶς ἄλλο κατὶ καλύτερο ἀπὸ τὸ φιλή μὲσα σ' αὐτὸ θὲ νᾶναι.

Ἔστερ' ἀπὸ τέτοιες συλλογές, καθὼς ἦταν φυσικὸ, κι' ὀνειράτα ἐρωτικὰ ἐβλεπαν τὰ φιλιὰ, τ' ἀγκαλιάσματα· κι' ἀκόμη ὅσα δὲν ἔκαμαν τὴ μέρα τάκαμαν στ' ὄνειρό τους· ἦταν πλαγιασμένοι γυμνοί.

Ζ'. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα πιὸ ἐρωτεμένοι σηκώθηκαν καὶ μὲ σουριγματιές τὰ κοπάδια ὀδηγοῦσαν, γιατί βιάζονταν νὰ φιληθῶν, κι' ἄμα ἰδῶθηκαν μὲ χαμόγελο ἔ-

τρέξεν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλο. Φιλήθηκαν λοιπὸν κι' ἀγκαλιαστήθηκαν κατόπι, μὰ τὸ τρίτον γιαιτρικὸν ἀργούσε, γιατί μῆτε ὁ Δάφνης κόταγε νὰ τὸ εἶπῃ, μῆτε ἡ Χλόη ἤθελε ν' ἀρχινήσει, ὡς ποῦ κατὰ τύχην ἔκαμαν κι' αὐτό. Καθόντουσαν σὲ κούτσουρο βαλκανιδιά, ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο, κι' ἀποῦ δοκίμασαν τὴ νουστιμάδα τοῦ φιλοῦ, ἀχόρταγα ρουφούσαν τὴ γλύκα του. Ἐγίνον κι' ἀγκαλιάσματα ποῦ ἔκανον τὰ στόματα νὰ κολνοῦν περισσώτερο· μὰ ἐκεῖ ποῦ ἀγκαλιάζονταν, ὁ Δάφνης τράβηξε πιὸ δυνατὰ τὴ Χλόη πρὸς τὸ μέρος του κι' αὐτὴ γέρνει ὀλίγον στὸ ἕνα πλευρὸν τῆς· μὰ γέρνει κ' ἐκεῖνος μαζὴ τῆς, ἀκολουθώντας τὸ φιλή. Καὶ ξέροντας ἀπὸ τὰ ὀνειράτα τὴ στάση, κοίτουσαν πολλὴν ὥραν χάμου σὰ σφιχτοδεμένοι. Μὰ ἐπειδὴ δὲν ἤξεραν τίποτις παρὰ πέρα, νόμισαν, ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ τέλος τῆς ἐρωτικῆς ἀπόλαψης κι' ἀποῦ ξόδεψαν τοῦ κάκου τὴν περισσώτερον μέρα, χωρὶς τῆς καὶ γυρίζαν στὰ μαντριά τὰ κοπάδια, μισώντας τὴ νύχτα. Ἴσως ὅμως νᾶκαναν καὶ κατὶ ἀπὸ τὰ λήθη, ἂν τέτοια παραχθὴ δὲν ἔβρισκεν ἕξαρνα ὅλη ἐκείνη τὴν ἐξοχίαν.

(ἀκολουθεῖ)

ΡΩΜΑΪΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΔΗ ΒΑΣΙΛΙΑΤΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

—Θὰ μοῦ δώσης καὶ μένα τὰ μισὰ ἀπ' ὅσα μαζέψουμε ἀπόψε, πὲς Πέτρο;

—Τῶρες, νὰ σοῦ δώσω τὰ μισὰ; Γιατὶ νὰ σοῦ δώσω τὰ μισὰ; Ἐσὺ μόνον τὸ φανάρι βαστᾷς καὶ χτυπᾷς τὸ τούμπανο, ἐγὼ εἶμαι ὁ κακομοῖρος ποῦ ξελαρυγγίζομαι νὰ λέγω σ' ὄλους τους τὰ κάλαντα καὶ τὸν Ἄη Βασίλη· δικίον εἶναι, τὸ λοιπὸν, νὰ πάρω γὼ τὰ περισσώτερα.

—Μὰ καὶ γὼ σὲ βοηθῶ.....

Ἔτσι φιλονικώντας γυρίζαν τὰ καημένα τὰ μικρά, ἀπὸ δρόμον σὲ δρόμον, ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, νὰ ποῦν τὰ κάλαντα καὶ τὸν Ἄη Βασίλη. Τῶνερὸν τους εἶτανε νὰ μαζέψουνε μερικὲς δεκαρίτσες καὶ γι' αὐτὸ τρέχανε διασκορπίζοντας, δεξιά κι' ἀριστερά, τὸ μονότονόν τους τραγοῦδάκι «Ἄη Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία» ἔχοντας ἕναν πόθο, ἕνα καρδιο-